

VIII. koncert

Folklorne skupine

04.06.2016. - KD Vatroslav Lisinski, 19:00 sati

Kulturno umjetničko društvo „Brezovica“

Folklorna skupina

Članovi i članice skupine nastupili su u rekonstruiranim narodnim nošnjama Stenjevca (tip Vrapčanske nošnje). Dužine haljina/sukanja *rubaća* međusobno dobro usklađene kao što su i dužine *rubaća* dobro usklađene sa pregačama. Obuća *opanjki* i cipele prikladne, kose uredno počešljane, rupci dobro povezani. Kod djevojaka kose su upletene u jednu ili dvije pletenice. Predlažem, sukladno opisu Vrapčanske nošnje u članku Vladimira Tkalčića- "*Seljačke narodne nošnje u području zagrebačke gore*", kose kod svih djevojaka uplesti u dvije pletenice. Pripaziti na vezanje rukava košulje *opleća*. Članovi orkestra i dva plesača uredno obučeni. Općenito su nošnje bile dobro pripremljene i nošene.

Kulturno umjetničko društvo „Oporovec“

Folklorna skupina

Potrebno je još poraditi na međusobnom usklađenju donjih rubova haljina *rubaća*. Posebice treba pripaziti da se haljina *rubaća* namjesti tako da su prednji i stražnji kraj podjednake duljine. Kod nekoliko plesačica dogodilo se da je prednji kraj kraći tj. zadignut, a tome može biti uzrok premala haljina *rubaća* ili nedovoljna širina njezina gornjeg dijela (*kiklišća*). Rukavi košulje *opleća* se ne zadižu iznad lakta. Odabir obuće dobar. Prilikom vezivanja *engleškog rupca* pod bradu potrebno je posvetiti više pažnje te rubac povezati na način da pada ravno (od glave prema leđima), a ne da se na vratu podvlači pod potiljak. Svi muški članovi nisu bili obučeni u nošnje Zagrebačkog prigorja. Trojica su imali crne prsluke sa crvenim obrubom. Kako na okruglom stolu nisu sudjelovali predstavnici KUD-a nije bilo prilike saznati što je uzrok tomu. Kako god, savjetujem ukoliko nije moguće nabaviti nošnje lokaliteta koji je predstavljen u koreografiji, iskoristiti nošnje iz okolice. Jedan od članova tamburaškog orkestra je krivo opasao remen. Dio koji ukrašen raznobojnom kožom dolazi odostraga.

Hrvatsko kulturno umjetničko društvo „Prigorec“, Markuševac

Veteranska folklorna skupina

Vrlo dobar prikaz nošnje i odijevanja narodnih nošnji. Duljine haljina *janjki* dobro međusobno usklađene. Vrlo dobru sliku je neznatno kvarilo, kod pojedinih članica, neusklađen rub haljine *janjke* i pregače *fertun*. Ženska nošnja je prikazana u dvjema varijantama- sa prslukom odnosno sa kožnatim remenom. Prikazana su i dva načina češljanja - udane žene sa povezanim rupcem i djevojke sa pletenicom spuštenom niz leđa. Odabrana oglavlja su odgovarala dobi plesačica. Odabir visokih cipela na vezanje korektan. Niske nakita korektne, osim jednih koje su nepravilno postavljene. Ogrlicu s najviše niski potrebno je svezati tako da prva niska bude uz vrat, a ne kako je prikazano. Muške nošnje lijepo pripremljene za scenu te dobro nošene. Pojedini članovi tamburaškog orkestra opasali su remen karakterističan za mušku narodnu nošnju Zagrebačkog prigorja. Nepotrebno je posezati za dijelovima koji jasno upućuju na drugi lokalitet. Pohvale plesaču koji je odlično doskočio "problemu" s remenom. Osim vjenčanog prstenja, bilo koji drugi oblik

kićenja nakitom koji ne odgovara lokalitetu i/ili vremenu iz kojeg nošnja potječe nije dozvoljen.

Kulturno umjetničko društvo „Croatia“

Veteranska folklorna skupina

Kod ženskih nošnji potrebno je poraditi na međusobnom usklađenju duljina košulja *rubina* te na usklađenju košulje *rubine* i pregače (*natkani pregač*, *pregače svilenac* i vunene *pregačice*). Jedne papuče *čarapke* bile su neprikladno povezane s većim komadom elastične gume. Kapice koje pripadaju podunavskom tipu ženske narodne nošnje pravilno postavljene. Kod djevojačkog oglavlja podunavskog tipa *pleténica* i *kudre* su uglavnom od tamnije kose te dolazi do neusklađenosti ukoliko je plesačica plavokosa. Djevojačko oglavlje *upletači*, koje pripada podravskom tipu, nepravilno postavljeno. *Upletači* uokviruju glavu uz oba uha, a kosa na potiljku (kosa i kosa upletena u pletenicu) nije prekrivena nitima crvene vune (*upletačima*) već je otkrivena. Pripaziti da čarape ne skliznu do kraja izvedbe. Kod muških nošnji potrebno je više pažnje posvetiti uređenju nošnji za scensku izvedbu. Pojedine *gaće* možda preduge. *Gaće* trebaju sezati do sredine potkoljenice. Općenito više pažnje potrebno je posvetiti oblačenju.

Folklorni ansambl „Zagreb – Markovac“

Veteranska folklorna skupina

Mnogobrojna veteranska folklorna skupina predstavila nam je pjesme i plesove iz Posavine u nošnjama sunjske Posavine. Reprezentativni ženski i muški primjerci bili su dobro nošeni no kod muških nošnji potrebno je poraditi na pripremi narodne nošnje za scenu. Pojedine *gaće* složene u vertikalne nabore djelovale su pogužvano. Vrlo lijepo uređena i dobi prikladna ženska oglavlja (*poculica* i *perčin*) plijenila su pažnjom. U plesu, prilikom križnog hvata na leđima, potrebno je pripaziti da se plesači rukama prime ispod kečke. Individualnost kod, naizgled jednoličnih ženskih nošnji sunjske Posavine, uspješno postignuta korištenjem adekvatnih detalja - *zobun*, marama u pasu. Sve izvođačice su bile dobro podobučene. Više pažnje je potrebno posvetiti međusobnom usklađenju duljina rubača većeg broja plesačica, načinu vezivanja prednje pregače *zastora* i muških *gaća* kako do kraja izvedbe ne bi olabavili. Predlažem prsni nakit pričvrstiti za *rubaču* kako kod plesa *dučec* ne bi završio na leđima. Muške nošnje prikazane su u dvije varijante - sunjskoj i sisačkoj. Nošnje su odgovarale tjelesnoj građi izvođača te su muške kose i gotova sva lica bili uređeni na scenski prihvatljiv način (jedan? član orkestra imao je brkove).

Hrvatsko kulturno društvo „Braće Radića“ (Folklorna družina „Scifrani“)

Veteranska folklorna skupina

Članice skupine nastupile su u “*standardnoj*” inačici narodne nošnje Hrvatskog zagorja. Razlike su se postigle upotrebom ženskog prsluka i remena, različitim uređenjem oglavlja te odabirom dviju vrsta ženske obuće - čizme i visoke cipele na vezanje. Mišljenja sam, kako se radi o manjem broju izvođačica (6 plesačica i 1 sviračica), da je donji rub haljina *janjki* mogao biti bolje međusobno usklađen. Dužine haljina *janjki* kod dviju plesačica bio je nešto kraći nego kod ostalih. Rubovi pregača *fertuna* i haljina *janjki* su uglavnom bili dobro usklađeni, no sukladno gore spomenutom, moglo je izgledati i bolje. Pojedine košulje nisu odgovarale lokalitetu, no mogu konstatirati da su odabrane bile uspješna zamjena. Potrebno je pripaziti na način povezivanja marama. Kada se marama složi “na trokut” rubove je potrebno prepustiti jedan preko drugog (time ćemo dobiti veću duljinu marama). Tada se kraj, koji ostaje u osi glave, neće izvlačiti ispod dvaju krajeva kojima ćemo

zavezati maramu. Kao prsni nakit odabrane su raznobojne ogrlice. Pošto se radi o scenskoj izvedbi predlažem razmisliti o korištenju niski od bijelih perlica jer su slabo uočljive na "zagorskoj bjelini". Jedino djevojačko ogavlje (violinistica) predlažem urediti na tradicijski prihvatljiviji način - razdijeliti kosu po sredini! Sav osobni nakit koji nije moguće svrstati u kontekst narodne nošnje predlažem izbjegavati. Muške nošnje plesača i orkestra odgovarale su tjelesnoj građi izvođača i primjereno su pripremljene za scenski nastup.

Folklorna skupina „Kolo“

Folklorna skupina

Poskočicu iz južne Hercegovine izvelo je sedam djevojaka, sedam momaka i lijeričar. Prethodnih godina članice skupine nastupale su u nešto drugačijoj odjevnoj kombinaciji tako da mi je drago da su se ove godine odlučili na varijantu ženske nošnje s tkanom pregačom. Uz ovaj odabir lijepo bi se složila i tkanica sa ukrasnim kopčama *paftama*. Marame su bile pravilno povezane te su prsa djevojaka bila lijepo zakićena različitim vrstama srebrnih lanaca. No, ono što je kvarilo cjelokupnu sliku je velika neusklađenost donjih rubova ženskih sukanja. Odstupanja su bila, usudio bi se reći, i veća od 20 cm. Suknje koje su najviše odstupale duljinom moglo se rukom/ šivaćom mašinom podrubiti kako bi se duljine ujednačile. Ono što je najvažnije, nošnje je sukladno njihovim duljinama i/ili općenito veličinama potrebno rasporediti među plesačicama sukladno njihovoj visini i/ili tjelesnoj građi. Prilikom oblačenja muških nošnji pripaziti na način povezivanja muškog pojasa *tkanice*. Isto tako pripaziti na način pričvršćenja (elastična guma) pletenih čarapa kako prilikom energičnog plesa ne bi sklznule.

Hrvatsko seljačko pjevačko društvo „Sljeme“, Šestine

Folklorna skupina

U trećoj izvedbi pjesama i plesova Hrvatskog zagorja te večeri djevojke su bile obučene u varijantu narodne nošnje iz Marije Bistrice (nošnje su posuđene iz lokalnog KUD-a). U uvodnoj pjesmi najviše su plijenile pažnju besprijekorno počešljane i zaglađene kose u dvije pletenice. Dužine košulja *rubača*, gledajući uvodnu sliku, su bile međusobno usklađene osim jedne *rubače* koja je bila nešto duža od ostalih. Kod nošnji tamburašica potrebno je uskladiti donji rub košulje *rubače* i pregače. Prilikom plesa, ali i neplesnih dijelova u koreografiji osjetio se nedostatak donjih slojeva - podsuknji i/ili postojeći nisu bilo dovoljno uškrobljeni. Pripaziti na način vezivanja marama (vidi opis kod komentara na prethodnu izvedbu pjesama i plesova Zagorja- FD Scifrani). Predlažem, radi cjelokupnog dojma i činjenice da je kostim (nošnja i frizura) u nekoj mjeri podređen plesu, kose plesačica povezati odostraga mašnom kako pri plesu ne bi "vodile svoju politiku". Generalno, cjelokupna slika je djelovala uniformirano te predlažem, u dogovoru s koreografom/osobom koja je odabrala kostime, razmisliti o varijacijama. Plesači i muški dio orkestra obučeni u košulje i *gaće* od domaćeg platna te crni *lajbek*. Svi plesači i dio članova orkestra oko pojasa opasani kožnatim remenom. Pokušati nabaviti remene za sve izvođače, ako već nije bilo moguće posuditi, pretpostavljam da Vas prethodna dva KUD-a ne bi odbili.

Hrvatsko kulturno umjetničko društvo „Prigorec“, Markuševac

Folklorna skupina

Vrlo lijepi i reprezentativni primjerci ženskih narodnih nošnji jasenovačke i sisačke Posavine. Ono što je bilo manje reprezentativno je način kako je ruho nošeno odnosno kako je odjeveno. Kako se

radi o nekoliko različitih tipova nošnji, koje su generalno jednake svojom dužinom, potrebno je bolje međusobno uskladiti donji rubove *rubača*. Sukladno tome u pojedinom kompletu potrebno je uskladiti duljine *rubače* i pregače *zastor*. Nošnje je potrebno rasporediti među plesačicama sukladno njihovoj dužini i/ili veličini, te na temelju toga složiti logične cjeline među više tipova nošnji. Pod *rubaču* su Posavke oblačile po nekoliko podsuknji - *podoblačaka* jer, kako znamo, je pojam ljepote bio drugačiji nego danas, no to ovdje nije bio slučaj. Nošnje nisu bile adekvatno podobučene i to je dodatno doprinijelo neurednoj slici. Oglavlja (pletence s privezanim širokom vrpcama ili s kitnjacima) primjerena i korektno nošena. Postavljanju *poculice* posvetiti više pažnje. Obuća (opanci *kajišari* i visoke cipele na vezanje) također korektna. Ukupnu sliku ipak popravljaju plesači i članovi orkestra koji su pravilno odjenuli muške nošnje sastavljene od *gaća* i košulje od domaćeg platna, *lajbeka* i šubare. Čemu remen kod primaša? Na kraju prijedlog/savjet - ako nije bilo moguće posuditi podsuknje, razmislite o nabavljanju istih ili ih izradite vlastitim snagama (sekcija švelja). Uvjeren sam da će u tako velikom KUD-u naći višestruku primjenu i opravdati trošak.

Hrvatsko kulturno društvo „Braće Radića“ (Folklorna družina „Jurjaši“)

Folklorna skupina

Korektan, primjeren i nenametljivo raznolik prikaz muškog i ženskog narodnog ruha. Duljine haljina *rubača* su bile korektno međusobno usklađene (jedna *rubača* je bila nešto duža od ostalih) te su *rubače* se bile primjereno podobučene. Kod uređenja pojedinih ogavlja potrebno je posvetiti više pažnje uređenju kose. Predlažem ne koristiti brokatnu mašnu kao samostalni element kićenja. Isto tako razmisliti o činjenici da je haljetak građanskog kroja *cabajka* zamijenio *opleće* pa nije tome sukladno da se ispod *cabajke* nazire “nešto” bijelo. Prilikom vrtnji plesači/ plesačice trebaju pripaziti kako bi se u križani hvat uhvatili ispod pletenica. Muški članovi orkestra su nastupili u nošnjama Hrvatskog zagorja, a violinistica se preobukla u moslavačku nošnju. O frizuri jedine članice orkestra rečeno je u komentaru na nastup Veteranske folklorne skupine istog KUD-a. Kako je bilo dovoljno vremena za presvlačenje, a i nije se radilo o prevelikom broju svirača, predlažem nošnju muških članova orkestra uskladiti s lokalitetom. Jedan od dva plesača nije imao bradu uređenu na scenski prihvatljiv način (obrijati se).

Kulturno umjetnička udruga „Prigorec“, Sesevski Kraljevec

Folklorna skupina

Vrlo lijep prikaz narodnih nošnji iz Sesevskog prigorja. Kako se radi o relativno malom broju plesačica (devet) *rubače* su mogle biti međusobno bolje usklađene. Unutar pojedinog kompleta *rubača* i *fertun* su dobro usklađeni, te je svaki komplet dobro podobučan pa se *rubače* odlično gibaju pri pokretu. Šteta što je samo jedan komplet ženske nošnje prikazan sa *oplećem*. Iznimno uredno počešljane kose, frizure uređene sukladno dobi izvođača te pravilno povezani *kitnjaci* (brokatne mašne). Jedna od dviju solistica je vješto sakrila nalakirane nokte prelijepivši „pik traku“ oko svakog prsta. Iako je ideja originalna i “poslužila je svrsi” nokte je potrebno skratiti na primjerenu dužinu kako ne bi smetali prilikom plesanja, te je sa njih potrebno ukloniti lak. Varijacijama vrstama obuće i odabirom načina uređenja ogavlja doprinijeti ćete još zanimljivijoj scenskoj slici. Muške nošnje adekvatnih veličina. Brade je potrebno urediti na scenski prihvatljiviji način (obrijati se).

Hrvatsko kulturno prosvjetno društvo „Bosiljak“, Čučerje

Folklorna skupina

Ženske nošnje dobro usklađenih duljina, no iako se radi o novijoj varijanti nošnje, potrebno ju je adekvatnije podobući. Odabir boja tibetnih marama dobar. Više pažnje je generalno potrebno posvetiti oblačenju nošnje. Prilikom vezivanja tibetne marame paziti da je ona simetrično postavljena na leđima, uskladiti način kako se preklapa u prsima te da je pravilno preklopljena na leđima. Oglavlja *ruže* dobro postavljena te kose primjereno uređene. Pregače je potrebno bolje izgllačati kako se ne bi vidjeli rubovi od slaganja. Muške nošnje kod plesača i orkestra pravilno pripremljene za scenski nastup te adekvatnih veličine.

Tomislav Brekalo